

ları Abdullah, Üneyse ve Şeymâ diye tanıyan Huzâfe (Cüdâme) Resûl-i Ekrem'in sütkardeşleridir.

Hâris'in İslâm'a girişine dair farklı görüşler varsa da yaygın kanaate göre bir gün Mekke'ye geldiğinde Kureyş müşrikleri kendisine, Hz. Peygamber'in insanların öldükten sonra tekrar diriltileceğinden, âsilerin ceza, itaatkârların mükâfat göreceğinden bahsettiğini ve insanlar arasında tefrikaya sebebiyet verdiğini söyleyerek şikâyette bulundular. Bunun üzerine Hâris Resûl-i Ekrem'e hakkındaki iddiaların doğru olup olmadığını sordu; Resûl-i Ekrem de ona duyduklarının doğru olduğunu söyledi. Hâris bunun üzerine müslüman oldu (İbnü'l-Esir, I, 404; İbn Hacer, I, 282-283).

Bazı kaynaklarda bu hadise, Resûl-i Ekrem'in adı belirtilmeyen bir sütkardeşiyle ilgili olarak zikredilmekte ve Hâris'in Resûlullah'ın vefatından sonra müslüman olduğu kaydedilmektedir (İbn Sa'd, I, 113). Ayrıca Hz. Peygamber'in yanına gelen sütbabası, sütannesi ve sütkardeşlerini ağırladığı rivayet edilmiştir (Ebû Dâvûd, "Edeb", 119).

BİBLİYOGRAFYA :

Ebû Dâvûd, "Edeb", 119; İbn İshak, *es-Sire*, s. 25-26, 218; İbn Hişâm, *es-Sire* (Zekkâr), I, 110-112; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 110-113; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), II, 157; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, I, 404; İbn Seyyidünnâs, *Üyûnü'l-eşer* (nşr. M. el-İd el-Hatrâvî - Muhyiddin Müstâ), Medine-Beyrut 1413/1992, I, 92; İbn Kesir, *el-Bidâye*, II, 273-277; İbn Hacer, *el-İşâbe*, I, 282-283; Zirikî, *el-A'âm* (Fethullah), II, 156.



HÜSEYİN ALGÜL

HÂRİS b. CEBELE

(الحارث بن جبلة)

Suriye'de hüküm süren
Gassâniler'in en önemli emiri
(529-569)

(bk. GASSÂNİLER).

HÂRİS b. EBÛ DIRÂR

(الحارث بن أبي ضار)

Ebû Mâlik el-Hâris
b. Ebî Dirâr b. Habîb el-Huzâî

Hiz. Peygamber'in hanımlarından
Cüveyriye'nin babası, sahâbî.

Huzâa kabilesinin Benî Mustalîk kolunun reisi olduğu için Mustalîk nisbesiyle de anılır. Muhtemelen bazı kaynaklarda adının Hâris b. Dirâr el-Huzâî şeklinde kaydedilmesi sebebiyle (*Müsned*, IV, 279)

İbnü'l-Esir bu adı taşıyan iki sahâbiden söz etmiş (*Üsdü'l-gâbe*, I, 399-400), fakat İbn Hacer el-Askalânî her iki ismin de aynı kişiye ait olduğunu belirtmiştir. Hâris, Mustalîkoğulları ile müslümanlar arasında, 5. yılın Şâban ayında (Ocak 627) Hendek Gazvesi'nden kısa bir süre önce meydana gelen Müreysi' Gazvesi'nin gerçekleşmesinde kabile reisi olarak önemli rol oynadı. Bu savaşta Mustalîkoğulları yenilip müslümanlara esir düştü. Hâris'in kızı Cüveyriye ile bir rivayete göre oğlu Abdullah da esirler arasında bulunuyordu. Hâris, fidye karşılığında kızını kurtarmak üzere Medine'ye götürmekte olduğu develerinden ikisini feda etmeye gönüllü razı olmadığı için onları Akik vadisinde bir yere saklayıp geri kalanları Hz. Peygamber'e götürdü. Resûl-i Ekrem ona Akik vadisinde sakladığı develeri sorunca sadece kendisinin bildiği bu olayı ona Allah'ın bildirdiğini düşünerek hemen müslüman oldu; oğlu Abdullah ile Benî Mustalîk kabilesinin diğer mensupları da İslâmîyet'i kabul ettiler. Hâris'in müslüman olmasına vesile olan hadise bazı kaynaklarda oğlu Abdullah hakkında nakledilmekteyse de Abdullah'ın esirler arasında bulunduğu bildirilmesi bu rivayetin doğruluk ihtimalini azaltmaktadır (İbn Hacer, II, 291).

Hâris b. Ebû Dirâr'ın hayatının son yıllarında Küfe'de oturduğu ve rivayet ettiği hadislerin Kûfeliler'ce bilindiği kaydedilmektedir. Ayrıca Hucurât süresinin 6. âyetinin nüzülüne sebep olan hadise de onunla ilgilidir. Hâris, Resûlullah'ın huzurunda İslâmîyet'i kabul etmiş, kabilesinin müslüman fertlerinden zekât toplayıp Resûl-i Ekrem'in göndereceği bir memura teslim etmek üzere sözleşmişlerdi. Hz. Peygamber, zekâtı teslim almak üzere Velîd b. Ukbe'yi görevlendirmişse de Velîd kendisine kötülük yapacakları korkusu ile yarı yolda geri dönmüş, Resûlullah'a da Hâris'in zekâtı vermediğini, üstelik kendisini öldürmek istediğini söylemiştir. Bunun üzerine Hâris'in kabilesine bir askerî birlik gönderilmiştir. Öte yandan zekâtı teslim alacak kişi gelmediğinden Allah ve Resulü'nün kendisine gücendiğini düşünerek endişeye kapılan ve kabilesinin ileri gelenlerinden bir grupla Medine'ye hareket eden Hâris, kendisini yakalamaya gelen birlikle Medine civarında karşılaşmış, Hz. Peygamber'in huzuruna gelerek olup biteni anlatmış, bu sebeple, "Eğer bir fâsik size bir haber getirirse onun doğruluğunu araştırın" (el-Hucurât 49/6) meâlindeki âyet nâzil olmuştur.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, IV, 279; Vâkıfî, *el-Megâzi*, I, 404-406; İbn Hişâm, *es-Sire*, Beyrut 1391/1971, I, 14; IV, 295; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 63, 64; VIII, 116-118; İbn Ebû Hâtim, *el-Cerh ve't-ta'dil*, III, 77; V, 30; İbn Hibbân, *es-Sikât*, I, 263; III, 66, 76; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, I, 299; II, 282-283; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, I, 399-400; III, 205; İbn Hacer, *el-İşâbe*, I, 281; II, 291.



MEHMET ALİ SÖNMEZ

HÂRİS b. EBÛ ÜSÂME

(الحارث بن أبي أسامة)

Ebû Muhammed el-Hâris b. Muhammed b.
Dâhir (Ebî Üsâme) et-Temîmî
(ö. 282/895)

Hadis hâfızı ve tarihçi.

Şewal 186'da (Ekim 802) muhtemelen Bağdat'ta doğdu. Küçük yaşta ilim tahsiline başladı. Bağdat'ta yetişmekle beraber tahsil amacıyla Mekke, Medine ve Basra gibi ilim merkezlerini dolaştı. Yazîd b. Hârûn, Abdullah b. Zübeyr el-Humeydî, Ali b. Ca'd, Ali b. Medîni ve Ebû Hayseme Zühayr b. Harb gibi âlimlerden hadis öğrendi. Kendisinden de İbn Ebû'd-Dünyâ, İbrâhim el-Harbî, Muhammed b. Cerîr et-Taberî, Ebû Amr İbnü's-Semmâk ve Ebû Bekir el-Mukrî gibi isimler hadis rivayet ettiler.

Hadis otoriteleri tarafından sika kabul edilen Hâris, aşırı fakirliği sebebiyle rivayet karşılığında ücret alması yüzünden bazı muhaddisler tarafından tenkit edildi. En küçükü altmış yaşında altı kızı bulunduğunu, onlara kendisi gibi fakirler tâlip olduğu için hiçbirini evlendirmedeğini, öldüğü zaman kefensiz kalacağı korkusuyla otuz yıldan beri kefenini hazır beklettiğini söylerdi. Uzun bir ömür sürdükten sonra 282 (895) yılında ölmüş olup bu tarih 279 (892) olarak da zikredilmiştir.

Eserleri. 1. *et-Târîh*. Kaynaklarda *Kitâbü'l-Hulefâ* (Cehşiyârî, s. 136; İbn Abdülber, I, 358;) ve *Ahbârü'l-hulefâ* (Cehşiyârî, s. 241) adlarıyla da anılan peygamberler tarihine ait eserde ayrıca sahâbe, Emevîler ve Abbâsiler dönemlerinin siyasî ve kültürel açıdan incelendiği anlaşılmaktadır. 2. *el-Müsned*. Eserin çok az bir kısmı günümüze ulaşmıştır (Dârü'l-kütübî'z-Zâhiriyye, Mecmua, nr. 55/2, 101/16). İlk hadis kitaplarından biri olduğu için önem taşıyan eserdeki 1500 zevâid, büyük ölçüde Heysemî'nin *Buğyetü'l-bâhiş 'an zevâ'idü Müsnedi'l-Hâriş* (nşr. Hüseyin Ahmed Sâlih el-Bâ-